

Fiala si asi myslí, že ten plyn v zásobnících je jen náš. Vysvětlete mu to někdo!

Makroekonom se neudržel

- CZ24 News | 6. srpna 2022

ČESKO: Komunikace kabinetu Petra Fialy o úsporném tarifu budí dojem, že ho vláda buď nechce veřejnosti vysvětlit, nebo ho vůbec poskytnout. Zřejmě si uvědomuje, že musí něco udělat, ale nesmí to moc stát. Premiérovi, který tvrdí, že plynu máme na zimu dostatek, by měl ovšem někdo vysvětlit, že plyn v zásobnících na českém území není náš, jak si zřejmě myslí. Ledaže bychom měli plyn uskladněn jinde. „Možná ten plyn někde v Evropě je, ale kde a jestli se k nám přepraví, to ví jenom pánbůh. A pan premiér, samozřejmě,“ říká makroekonom Jaroslav Ungerman.

Foto: ČT

Popisek: Jaroslav Ungerman

Jak lze podle toho, co se zatím dostalo na veřejnost, hodnotit úsporný tarif, jímž chce vláda kompenzovat domácnostem extrémně drahé energie?

Problém je, že přesně nevíme, co to úsporný tarif je. Vláda to komunikuje tak, že jednou se dozvíme, že pomoc bude ve výši šestnácti tisíc, podruhé jsou z toho jen dva tisíce. Neřekne, že 16 tisíc je na šest měsíců, nebo na osm měsíců, pak by se to dalo chápat. Vláda, jak dokazují vyjádření ministrů, sama nemá jasno, a to hlavně o tom, jak chce úsporný tarif distribuovat. Jestli přes elektroměry, plynoměry, nevím. Celé to je zmatek a je otázka, jestli by nebylo daleko jednodušší stanovit maximální cenu elektřiny a maximální cenu plynu. Tomu by všichni rozuměli. To se udělat dá. Proč musíme mít nejvyšší ceny elektřiny v Evropě, když její přebytky jsme schopni vyvážet? To jsem pořád ještě nepochopil, resp. mám nějaké představy proč. A myslím, že ani občané nechápou. A výmluvy na burzu jsou opravdu jenom výmluvy.

Řešení, které navrhuje, by bylo plošnou pomocí, proti čemuž se nynější koalice v dobách covidových z opozičních lavic razantně ohrazovala. Adresně pomoci těm nejpotřebnějším by

nešlo?

Vždyť i tohle bude plošná pomoc. Nebo to mohou zkusit odlišit podle velikosti spotřeby. Víme, kolik je spotřeba za rok, a tak by se cena mohla odvíjet podle výše spotřeby. Hovoří se o jednom tarifu D02, ale je to tarif pro všechny distributory? Pokud vím, na trhu operuje více distributorů, není tam jenom ČEZ. V jaké míře to bude platit i pro ně? Žádné relevantní analýzy nebyly dosud zpracované. Alespoň veřejnosti, natož pak odborné, o nich nikdo nic nesdělil.

Informace od vlády i z jejího okolí jsou opravdu jen kusé a navíc mnohdy protichůdné, takže je složité vyznat se v tom, co tím chtěl básník, respektive vláda, říci. Neplavou v tom trochu i ministři, především Jozef Síkela coby ministr průmyslu?

To je výsledek práce ministerstev, nevím, jak jinak to lze brát. Buď vláda nechce veřejnosti úsporný tarif vysvětlit, nebo ho vůbec nechce poskytnout. Jiná možnost není. Čím déle se o tom bude jednat, tím méně to nakonec bude rozpočet stát. Možná je v tom tato taktika. Ministr musí hrát s otevřeným hledím a říci: „Já si to představuji takto a takhle to bude“. Ale to nikdo z nich zatím není schopen říci. Ono to celé vypadá asi tak – musíme něco udělat, ale nesmí to moc stát.

Nemůže to být i proto, že je složité všechno zohlednit, a proto ministři se svými týmy sami nevědí, jak to vyřešit, tak těmi náznaky chtějí zatím alespoň ukonejšit veřejnost?

Opravdu všechno nasvědčuje tomu, že nevědí, jak na to, a tato jejich vyjádření jen mají ukázat, jak intenzívně na tom pracují.

Než tedy složitě něco vymýšlet, nebylo by rozumnější pomoci jen těm, kteří nemají takové příjmy, aby jimi energetickou drahotu utáhli?

Ale když půjdete na cílenou pomoc, tak to zase znamená chození po úřadech, dokladování příjmů a podobně. Tohle všechno bude zase neobyčejně náročné na administrativu. Tohle byl pokus zbavit se administrativy tím, že to půjde plošně. Ale jakmile se to bude dělat cíleně, tak to bez administrativy nepůjde. Cíleně by to šlo dělat za situace, kdyby se řeklo: „Pokud je v té konkrétní domácnosti spotřeba elektřiny takhle vysoká, tak je stát schopen ji zadotovat“. Ale pak jsou tu případy, kdy máte elektřinu na chatě, kam moc nejezdíte a kde máte za rok 200- 300 kilowatthodin, tak tam to dotovat je taky nesmysl. Nevím, jak si představují dotovat elektřinu, když máte elektroměr na chatě nebo chalupě.

Nebylo řečeno ve druhé polovině června, když vláda s úsporným tarifem přišla, že se nebude vztahovat na chaty a chalupy, kde bývá uplatněna dvoutarifní sazba?

Jak je z toho vyčlenění? Jak poznat, pokud je tam standardní sazba, že to je elektroměr na chatě? Přece u toho elektroměru nemáte napsáno, že to je elektroměr na chatě. Dobře, nebavme se o chatě. Máte chalupu, která je ve vesnici. Tam nebude odběr? To si neumím představit, jak by je z toho vyjmuli. Proto tvrdím, že daleko jednodušší by bylo říct, že stropová cena elektřiny je taková a taková. Proč si jako vzor nevezmeme francouzský model, kdy oznámili, že stropová cena elektřiny bude taková a hotovo. Dál se o tom nebavili. Konec. A jsou tam chytřejší?

Na každou nemovitost, jakou člověk má, tedy dostane podporu?

Když se to bude dělat podle elektroměru, tak to jinak nepůjde. Když budete mít více bytů, dostanete ji také ve všech. Vezměte si tenhle příklad. Máte druhý byt, který pronajímáte, protože ho máte třeba pro děti, které jsou ještě malé. Elektroměr bude napsaný na vás. Budete mít elektroměr v bytě, kde

bydlíte, i v tom, který pronajímáte. Tak v takovém případě musíte dostat onu slibovanou pomoc na obou místech. A jak někdo pozná, že třetí elektroměr máte na chalupě? Podle čísla popisného? Ale přece číslo popisné, které máte na své víkendové chalupě, co je někde na vesnici, je úplně normální číslo baráku jako kteréhokoli jiného, v němž bydlí na vesnici někdo trvale. Proto se znovu vracím k tomu, že nejjednodušší je zastropovat cenu elektřiny.

A rozdělit to na dvě pásma spotřeby, kdy v tom prvním by byla cena elektřiny zastropovaná, zatímco nad nějakou hranicí by nadspotřeba už byla za tržní cenu?

Takový návrh by asi byl spravedlivý. Buď přistoupíte na to, že stropová cena elektřiny pro Českou republiku je ta a ta. To, co má Francie. Jinou regulaci mají Maďaři. Tam cenu dotují centrálně. Četl jsem takový zásadní projev premiéra Orbána, který v něm říká: „Do průměrné spotřeby vám to budeme dotovat. A to, co bude nad průměrnou spotřebu, co překročíte, to už vám dotovat nebudeme, to bude za tržní cenu“. Jak stanoví průměrnou spotřebu, už je jiná věc.

Dalo by se to řešit následovně. Za minulé roky jste měl na tomhle elektroměru průměrnou spotřebu takovou a takovou, pokud ji dodržíte i v příštím roce, tak budete platit stejnou, nebo mírně zvýšenou cenu. A u toho, co bude nad tím, bude cena třeba pětinasobná. I takhle se to dá udělat. Určitým způsobem byste lidi stimuloval, aby spotřebu nezvyšovali. No a kdo by ji proti minulosti navyšoval, musel by počítat s tím, že to překročení zaplatí mnohem víc. To taky jde.

Přiměje situace, ve které se ocitáme, lidi k tomu, aby výrazně šetřili? Navazují tím na to, co naplánovaly členské země EU, že by se v případě zastavení dodávek zemního plynu z Ruska snížila spotřeba o 15 procent v každé z nich.

Mně se nelíbí systém „všichni stejně“, protože každý z nás má jinou potřebu této energie. Taky klimatické podmínky jsou jiné. Když se podíváte na Nizozemsko, které často uvádím, tak tam mají spotřebu přes dva tisíce kubíků na hlavu, zatímco u nás máme necelý jeden tisíc. My máme snížit 15 procent a oni také 15 procent? Vždyť oni mají mnohem větší rezervu, pokud by chtěli hospodařit s plynem tak, jako s ním hospodaříme my. Samozřejmě že to pak závisí na tom, jakým způsobem je plyn distribuován v dané ekonomice. Některé země mají poměrně vysokou výrobu elektřiny ze zemního plynu, my máme poměrně malou. Jsou země, jako je Švédsko nebo Finsko, kde je spotřeba plynu poměrně nízká. Ve Finsku je spotřeba zemního plynu na hlavu 200 kubíků, tedy pětina toho, co máme my. Švédsko je na tom obdobně ve vztahu k naší spotřebě. A my rozhodně nejsme na čele této relativní spotřeby v EU. Čili i to je věc, kterou Unie ráda dělá, když říká každému stejně, bez ohledu na jeho podmínky. Tohle udělat umí každý hlupák. A pak jsou z toho problematické výsledky.

V případě Nizozemska, které má navíc ještě vlastní těžbu, to zas není takový problém. Tak tu vlastní těžbu může možná zvýšit. To všechno se dá dělat. Tyhle nápady jsou takové výkřiky, které jsou nejjednodušší. Protože když řeknete patnáct procent všichni, tak nikdo neprotestuje, řeknou si no dobře. Ale aby někomu řekli, že má velkou spotřebu na hlavu, a tak musí jít na dvojnásobek úspory, to si nikdo netroufne. Tohle je starý plánovačský systém, takhle se dělal státní plán. Řeklo se: Všichni snížíte náklady o pět procent a nebavíme se o ničem. Anebo vám pokrátíme investice o deset procent a hotovo. To je jednoduché, takhle se to dělá. To je typická úřednická manýra. Nekoukáte nalevo napravo, všichni stejně.

Jak by to snížení o 15 procent v rámci všech zemí mohlo vůbec fungovat?

Myslím si, že je to naprostý nesmysl. Umíte si představit situaci, že by se měla zastavit část průmyslových provozů, že by to udělal někdo v Německu, že by řekl, musíme to zastavit a dát těm

Čechům ještě nějaký plyn? Já ne. To je vyloučené, to nikdo neudělá.

Ale právě takhle to ministr průmyslu Jozef Síkela ve svém televizním vystoupení podával. Mluvil o [rozhodnutí Evropské rady](#), které znamená, že pokud by například Česká republika neměla dostatek plynu pro vytápění domácností nebo pro nemocnice, tak třeba Německo zastaví chod části svého průmyslu a o ten plyn, který samo potřebuje, se s námi rozdělí. A také vyzval domácnosti k šetření. Prý je pro ně plyn zajištěn, ale čím víc ušetří, tím více zbyde pro průmysl. To není reálné?

To nemohl myslet vážně. Jeho vyjádření jenom dokazuje, že není v hloubce toho problému. Jestli si myslí, že půjde a řekne, že zregulujeme průmysl, je pak připraven hradit škody? To není taková legrace. To není taková regulace spotřeby ve formě regulačních stupňů, které se vyhlášují centrálně a krátkodobě omezují spotřebu. Tohle je odpojení od energie na delší dobu – možná na měsíc anebo i déle.

Když zastavíte nějaký průmysl, například sklářství, chemii, kde je velká spotřeba, můžete zastavit taky metalurgii, omezit je na polovinu, ale někde to ani nejde vzhledem k technologii. Potom budete muset řešit to, co se řešilo za covidu. Lidi jsme poslali domů a co s tím? Někdo musí říct, zda jsme připraveni to kompenzovat.

Myslet si, že plynu máme dostatek, je naivní. To už bylo řečeno mnohokrát, že plyn v zásobnících nepatří České republice. Podle evropských směrnic ten, kdo je vlastníkem podzemních zásobníků plynu, je povinen do toho podzemního zásobníku pustit každého, kdo o to požádá. To je zásada, která je mimochodem namířena proti Gazpromu, který vlastní některé zásobníky v Německu. Zcela na okraj – jeden ze zásobníků na našem území patří Slovensku.

Neexistuje, že vlastník zásobníku by tam někoho nepustil. Takže z toho se potom rodí myšlenka, že když je plyn v zásobnících na našem území, že je to náš plyn. Ale to není pravda. Ti, kdo ho vlastní, ho mohou nechat přepravit tranzitním plynovodem do Německa, nebo ho pošlou jinam na společný trh. Takže to je zase nepochopení problému. Ale to, že do zásobníku musí jeho majitel pustit každého, kdo o to požádá, by měli pánové vědět.

Kdyby nastala krizová situace a stát by nařídil vlastníkům plynu v zásobnících na našem území, že plyn nemohou prodat nikam ven, ale jen tady v Česku, co by to způsobilo?

Teoreticky to udělat lze, ale pak by následovaly arbitráže, minimálně pokud jde o cenu toho plynu. A samozřejmě, že se musí počítat i s dalšími následky. Až pak budete někdy chtít přepravit plyn z LNG terminálu k nám, pak možná nebude volná kapacita v potrubí. Prostě tohle je cesta, která by nikam nevedla.

Když tedy premiér Fiala říká, že na zimu máme plynu dostatek, ale přitom nemůže počítat s plynem, co je sice v zásobnících na českém území, ale patří povětšinou německým firmám, které ho mohou prodat komukoli, kde tedy máme dostatečnou zásobu plynu, o níž předseda vlády mluví?

Pan premiér si zjevně myslí, že ten plyn v zásobnících je náš, ale měl by mu někdo vysvětlit, že to není pravda. Že možná jen malá část je naše. Nevím, kde by tedy mohl mít uskladněn další plyn. Ledaže by řekl, že ten „náš“ plyn má uskladněný v jiných zásobnících mimo Česko. Ty jsou v Evropě snadno popsatelné, tak ať řekne, ve kterých je plyn na zimu pro Česko. V Německu jsou dva poměrně velké zásobníky tam, kde vyústuje Nord Stream 1, co dříve byla naleziště plynu. Velké zásobníky jsou také na západní Ukrajině a jinde. Možná ten plyn někde v Evropě je, ale kde a jestli se k nám přepraví, to ví jenom pánbůh. A pan premiér, samozřejmě.

Zdroj: Parlamentní listy